

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปี พ.ศ. 2550 ใน มาตรา 49 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปี โดยที่รัฐจะต้องจัดให้โดยทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช่จ่าย ทำให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติเป็นฉบับแรก พุทธศักราช 2542 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่กล่าวว่า รัฐต้องการจัดการศึกษาให้กับทุกคนทุกกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็เด็กกลุ่มพิการหรือกลุ่มเด็กด้อยโอกาส กลุ่มต่าง ๆ ที่ระบุไว้อย่างชัดเจนในหมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 10 วรรคสอง การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ ร่างกายพิการหรือทุพพลภาพ บุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเอง ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวก บริการอื่นใดทางการศึกษาตามคนพิการร้องขอ และวิธีการที่กำหนด ในกฎกระทรวง ซึ่งมีหลักการจัดการศึกษาโดยยึดหลักผู้เรียนสำคัญมากที่สุด โดยที่ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2543 : 1)

กระทรวงศึกษาธิการ มีนโยบายปฏิรูปการศึกษารอบ 2 ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัย คือ มาตรการหลัก : ส่งเสริมบทบาทของครอบครัวและสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวในการพัฒนาการเรียนรู้ของบุตรหลานในทุกระดับประเภทการศึกษา โดยมีมาตรการคือ การพัฒนาและเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัยก่อนเข้าเรียนประถมศึกษา โดยเฉพาะการให้ความรู้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง รวมทั้งผู้เตรียมตัวเป็นพ่อแม่ เพื่อให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการตามวัยอย่างมีคุณภาพ และมีความพร้อมในการศึกษาและเรียนรู้ในระดับสูงขึ้น ซึ่งในส่วนนี้กระทรวงศึกษาธิการมีแนวทางที่จะปรับพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เพื่อให้ระบบการศึกษาทุกระดับเชื่อมโยงกัน และมีการพัฒนา เปลี่ยนแปลงทันกับสังคมโลก โดยมีเป้าหมายชัดเจนในการพัฒนาคน สร้างพลเมืองยุคใหม่ ปลูกฝังให้เป็นพลเมืองดี เคารพกติกา มีวินัยต่อตนเอง เพราะฉะนั้นเมื่อจะสร้างคนตามคุณลักษณะนี้จะต้องเริ่มสร้างตั้งแต่ระดับปฐมวัย (“กระทรวงศึกษาธิการปฏิรูปการศึกษารอบ 2”. 2553 : 8)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีนโยบายการจัดการศึกษาปฐมวัย ที่ให้ความสำคัญและตระหนักถึงการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็ว ซึ่งหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 เป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระยะเริ่มแรกเพื่อวางรากฐานของชีวิตของเด็กไทยให้เจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ มีพัฒนาการ

อย่างสมวัย ดังปรัชญาการศึกษาปฐมวัยที่กำหนดไว้ว่า การศึกษาปฐมวัยเป็นการศึกษาการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี บนพื้นฐานของการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติ และพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิต ให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม โดยมีครอบครัวเป็นแกนหลัก และมีหน้าที่ดูแลเด็ก รวมถึงทุกภาคส่วนของสังคม ตามพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ปี พ.ศ. 2551 จึงทำให้กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดนโยบายและเป้าหมาย ปี พ.ศ. 2551 ไว้ดังนี้ เร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้ขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานของประชาชนให้กว้างขวางทั่วถึง มีคุณภาพ และขยายโอกาสทางการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ โดยมีเป้าหมายให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณภาพการศึกษาสูงขึ้นทุกระดับและประเภทการศึกษา การกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่และสถานศึกษา โดยมีเป้าหมายให้เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษามีความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ภาคเอกชนและท้องถิ่น โดยมีเป้าหมายในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2551 : 7-11) นโยบายและเป้าหมายของกระทรวงศึกษาธิการดังกล่าวทำให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ทบทวนสภาพแวดล้อมขององค์กร โดยการนำผลการดำเนินงานตามกลยุทธ์ ปี 2550 มาปรับปรุงงานหลัก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดเป้าประสงค์ไว้ดังนี้ คือ ประชากรวัยเรียนทุกคนทั้งปกติ พิการและด้อยโอกาส เพื่อให้ได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ตามสิทธิอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง นักเรียนทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2551 : 17-19) กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาพิเศษสำหรับคนพิการ ระยะ 5 ปี คือระหว่าง ปี พ.ศ. 2550-2554 โดยกำหนดยุทธศาสตร์ไว้ดังนี้ ยุทธศาสตร์การขยายโอกาสและบริการทางการศึกษาให้กับคนพิการอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ การสร้างความเข้มแข็งด้านการบริหารจัดการ ให้แก่งานที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการอย่างมีคุณภาพ การส่งเสริมการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้านคนพิการและการส่งเสริม สนับสนุนให้คนพิการ ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรเอกชนร่วมกันพัฒนาและสร้างองค์ความรู้ในการจัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 15) แผนพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการฉบับนี้ มีเป้าประสงค์ชัดเจนในการพัฒนาคนพิการคือ คนพิการ ได้รับโอกาสและบริการทางการศึกษาในทุกกระบวน โดยมีรูปแบบที่หลากหลายอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพตามสมรรถภาพ สอดคล้องกับความต้องการของแต่ละบุคคล

สถานศึกษามีการบริหารจัดการด้านหลักสูตร ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านบุคลากร อย่างมีประสิทธิภาพ มีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่น ๆ ทางการศึกษา มีสภาพแวดล้อมที่ปราศจากอุปสรรค คนพิการได้รับการพัฒนาการศึกษาและทักษะการดำรงชีวิต จนสามารถประกอบอาชีพ พึ่งตนเองได้ มีคุณธรรมและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขตามศักยภาพของแต่ละบุคคลและสถานศึกษา คนพิการ ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและ องค์กรเอกชนร่วมกันพัฒนาและสร้างองค์ความรู้ในการจัดการศึกษา จึงนับว่าแผนพัฒนาดังกล่าว มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่คนพิการ

จังหวัดระยองเป็นจังหวัดหนึ่งที่ได้รับนโยบายให้จัดการเรียนร่วม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 15) ศูนย์การศึกษาพิเศษแห่งชาติ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด กระทรวงศึกษาธิการ ได้เกื้อย้อัตรากำลังของกระทรวงศึกษาธิการ โดยไม่ขอจัดตั้ง อัตรานิใหม่ นอกจากนี้ตามมาตรการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ ที่กระทรวงศึกษาธิการเสนอต่อ คณะรัฐมนตรีดังกล่าว จึงได้เสนอความเห็นชอบกับ ยุทธศาสตร์การดำเนินงาน และโครงสร้าง การบริหารงานขององค์การศึกษาเพื่อคนพิการเอาไว้ด้วย (เป็นโครงสร้างเฉพาะกิจ) การจัดการเรียนร่วม ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง จังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน เป็นการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้เรียนร่วมกับเด็กทั่วไป ในระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา โดยไม่จำกัดหรือแยกประเภทความพิการหรือบกพร่อง เพราะเป็นการเปิดโอกาสทางการศึกษา โดยเป็นการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนอย่างแท้จริง ซึ่งยึดหลัก ของคุณธรรมที่ว่า ทุกชีวิตที่เกิดมาอยู่ร่วมในสังคม ซึ่งสังคมของคนเหล่านั้นต้องมีสิทธิและเสรีภาพ ทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมโดยไม่มีขีดจำกัด จากสภาพการจัดการร่วมของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดระยอง ให้สอดคล้องกับรูปแบบการบริหารจัดการศึกษา ตามร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับปัจจุบัน สาระสำคัญประการหนึ่งในโครงสร้าง การบริหารจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ คือ ให้มีศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดระยอง ทำหน้าที่ เป็นศูนย์เตรียมการ นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติจัดทำ และจัดสรรงบประมาณให้แก่สถานศึกษา ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ให้บริการการศึกษาบำบัดฟื้นฟู และดำเนินการ ระบบส่งต่อ โรงเรียน และชุมชน เร่งพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการภายในระยะเวลาอันรวดเร็ว ให้มีศักยภาพทัดเทียมกับคนปกติ เสริมสร้างความรู้ ฟื้นฟูร่างกาย มุ่งหมายสู่การศึกษาพัฒนาร่างกาย และจิตใจ ให้แนวทางการดำเนินชีวิตที่ดี สามารถอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข

จากแนวทางการจัดการเรียนร่วมจะประสบผลสำเร็จขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญ หลายประการ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนแบบเรียนร่วมได้พัฒนาขึ้น ผู้วิจัยเห็นว่าการจัดการศึกษา จะสำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์และนโยบายดังกล่าว จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการศึกษา

สภาพการจัดการเรียนร่วมระดับปฐมวัยของโรงเรียนในจังหวัดระยอง เพื่อให้การวางแผนการจัดการศึกษาการเรียนร่วมให้มีคุณภาพเป็นไปตามนโยบายที่กำหนดทุกระดับ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนร่วมระดับปฐมวัยของโรงเรียนในจังหวัดระยอง
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนร่วมระดับปฐมวัยของโรงเรียนในจังหวัดระยอง จำแนกตามสถานภาพทางตำแหน่ง เขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดระยอง และขนาดโรงเรียน

ประโยชน์ของการวิจัย

ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ สามารถเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้เกี่ยวข้อง ในการวางแผนพัฒนา และปรับปรุงการจัดการเรียนร่วมระดับปฐมวัย ให้จัดการเรียนร่วม ได้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และนโยบายการศึกษา อีกทั้งยังสามารถนำไปเป็นข้อมูล ให้ผู้บริหารระดับสูง ระดับเขตพื้นที่การศึกษา หรือหน่วยงานที่สนับสนุน ใช้กำหนดแนวทาง หรือนโยบาย ให้การจัดการเรียนร่วมระดับปฐมวัย จัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยครั้งนี้ คือ การศึกษาสภาพการจัดการเรียนร่วมระดับปฐมวัย ของโรงเรียนในจังหวัดระยอง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนของโรงเรียนจัดการเรียนร่วม ที่เปิดสอนในระดับปฐมศึกษา จำนวน 15 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนของโรงเรียนที่เปิดสอน ในระดับปฐมวัย โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้บริหารจำนวน 15 คน และ ครูผู้สอน 75 คน รวมทั้งสิ้น 90 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ แบ่งออกเป็นดังนี้

1.1 สถานภาพทางตำแหน่ง แบ่งเป็น

1.1.1 ผู้บริหาร

1.1.2 ครูผู้สอน

1.2 เขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดระยอง แบ่งเป็น

1.2.1 เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1

1.2.2 เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 2

1.3 ขนาดโรงเรียน แบ่งเป็น

1.3.1 โรงเรียนขนาดเล็ก

1.3.2 โรงเรียนขนาดกลาง

1.3.3 โรงเรียนขนาดใหญ่

2. **ตัวแปรตาม** ได้แก่ สภาพการจัดการเรียนร่วมระดับปฐมวัยของโรงเรียนในจังหวัดระยอง ตามกระบวนการเรียนร่วมแบบโครงสร้างซีท (SEAT) มี 4 ด้าน แบ่งออกเป็นดังนี้

2.1 นักเรียน

2.2 สภาพแวดล้อม

2.3 กิจกรรมการเรียนการสอน

2.4 เครื่องมือ

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้ มีนิยามศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยดังต่อไปนี้
การศึกษาปฐมวัย หมายถึง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี
การจัดการเรียนร่วม หมายถึง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนร่วมกับเด็กปกติ เพื่อส่งเสริมให้เด็กเหล่านี้ได้มีโอกาสเรียนรู้ตามรูปแบบที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น ให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างปกติสุข

สภาพการจัดการเรียนร่วม หมายถึง สภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียนปกติ ในระดับปฐมวัย แบบโครงสร้างซีท ซึ่งมีกระบวนการจัดการเรียนร่วม 4 ด้าน ได้แก่

1. **นักเรียน (S-Student)** หมายถึง การเตรียมความพร้อมนักเรียนทั่วไป และที่มีความต้องการพิเศษ ให้มีความพร้อมในการเรียนร่วม

2. **สภาพแวดล้อม (E-Environment)** หมายถึง สิ่งที่อยู่รอบตัวนักเรียน เช่น สภาพแวดล้อมทางกายภาพ และบุคคลสำคัญของนักเรียน เช่น พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู และบริเวณที่จัดการเรียนร่วม เป็นต้น

3. **กิจกรรมการเรียนการสอน (A-Activities)** หมายถึง หลักสูตรและการจัดทำแผนการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนร่วม เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

4. **เครื่องมือ (T-Tools)** หมายถึง สิ่งที่น่ามาเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการเรียนร่วม ช่วยให้นักเรียนพิการหรือที่มีความต้องการพิเศษ เกิดการเรียนรู้และดำรงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

ขนาดโรงเรียนที่เปิดสอนระดับปฐมวัย แบ่งเป็น 3 ขนาดเล็ก มีจำนวนขนาดดังนี้ นักเรียน 1-120 คน ขนาดกลาง มีจำนวนนักเรียน 121- 600 คน ขนาดใหญ่ มีจำนวนนักเรียน 601- 1,500 คน

สถานภาพทางตำแหน่ง หมายถึง ผู้บริหารและครูผู้สอนที่ทำหน้าที่ในโรงเรียนที่เปิดสอนระดับประถมศึกษา ในจังหวัดระยอง โดยดำเนินการจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษร่วมกับเด็กปกติ ได้แก่

1. **ผู้บริหาร** หมายถึง ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการหรือบุคคลที่ทำหน้าที่รักษาการในตำแหน่งดังกล่าว

2. **ครูผู้สอน** หมายถึง ครูผู้รับผิดชอบการจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ

เขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดระยอง หมายถึง หน่วยงานทางการศึกษา ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบดูแล กำกับและติดตาม สถานศึกษาที่ดำเนินการจัดการเรียนร่วมให้เด็กพิเศษเข้าเรียนกับเด็กปกติ ได้แก่

1. **เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1** หมายถึง หน่วยงานทางการศึกษาที่ประกอบด้วยสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในอำเภอเมือง บ้านค่าย บ้านฉาง ปลวกแดง นิคมพัฒนา

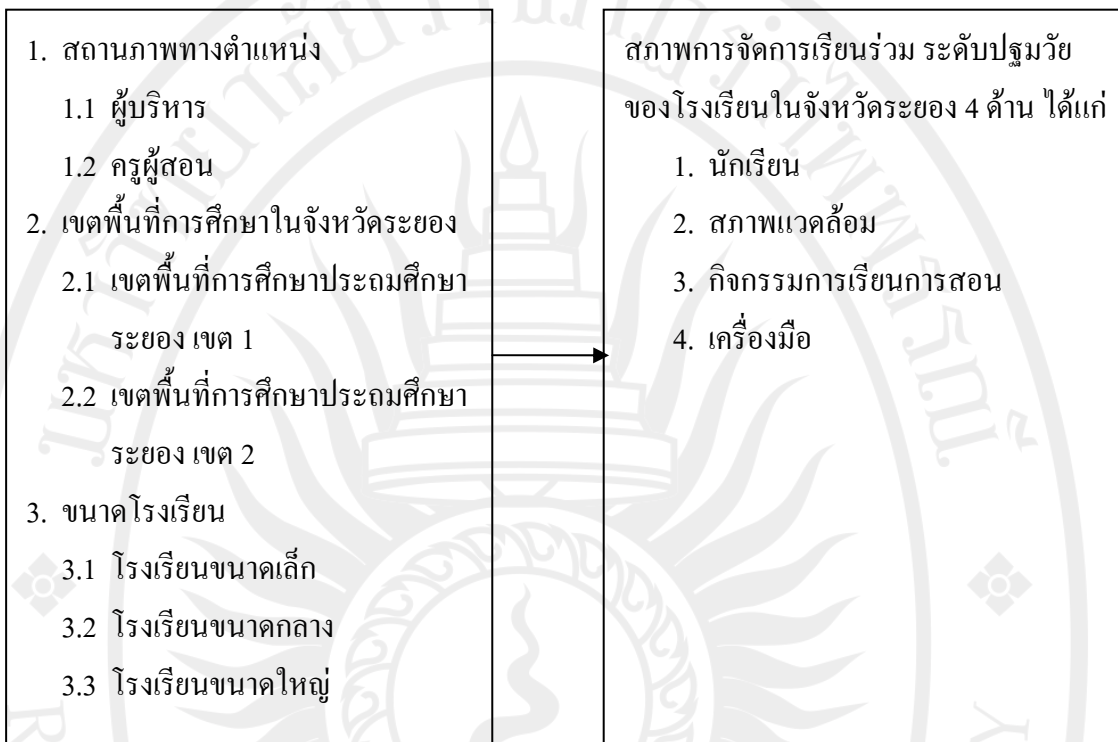
2. **เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2** หมายถึง อำเภอแกลง เขาชะเมา วังจันทร์

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ตามกระบวนการจัดการเรียนร่วมแบบโครงสร้างซีท ดังนี้ (เบญจมา ชลธาร์นนท์, 2545 : 7-47)

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมุติฐานในการวิจัย

1. สภาพการจัดการเรียนร่วมระดับปฐมวัยของโรงเรียนในจังหวัดระยอง จำแนกตามสถานภาพทางตำแหน่ง แตกต่างกัน
2. สภาพการจัดการเรียนร่วมระดับปฐมวัยของโรงเรียนในจังหวัดระยอง จำแนกตามเขตพื้นที่การศึกษา ในจังหวัดระยอง แตกต่างกัน
3. สภาพการจัดการเรียนร่วมระดับปฐมวัยของโรงเรียนในจังหวัดระยอง จำแนกตามขนาดโรงเรียน แตกต่างกัน